

1933 styczeń 5, Gdynia – Sprawozdanie sytuacyjne z ruchu politycznego, społecznego i mniejszości narodowych Nr I. B. 1/33 Tjn. Kierownika Oddziału Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego Zygmunta Mariusza Szacherskiego w zastępstwie Komisarza Rządu w Gdyni Zygmunta Zabierzowskiego za miesiąc grudzień 1932 roku, oryg. mps., APG O/G, sygn. 682/2299, s. 62-66.

[I.] SYTUACJA OGÓLNA.

Miejscowe organizacje polityczne i społeczne szczególnie ustosunkowane opozycyjnie do obecnych czynników rządowych w okresie sprawozdawczym wykazały pewne wysiłki w kierunku skonsolidowania stosunków wewnętrznych oraz zwiększenia swoich wpływów w terenie. Jako bezpośredni powód wspomnianego zjawiska należy upatrywać przygotowanie do nadchodzących wyborów do Rady Miejskiej oraz chęć uzyskania nowych członków. Natomiast znacznie mniejsze natężenie działalności dało się zauważyć wśród politycznych organizacji pro rządowych. Prasa gdyńska omawiała ewentualny wynik wyborów do Rady [Miejskiej] oraz posunięcia miejscowych władz w dziedzinie gospodarki samorządowej. Przedmiotem ogólnego utyskiwania w dalszym ciągu są kwestie kryzysu gospodarczego i rosnącego bezrobocia. Okres przedświąteczny spodziewanego ożywienia w handlu i przemyśle nie przyniósł. BBWR jako samoistna organizacja polityczna działalności nie przejawiała, natomiast pośrednio przystąpiła do organizacji dwóch bloków wyborczych, mając na celu wzmocnienie swoich wpływów w miejscowej Radzie Miejskiej. SN Ograniczyło się do wzmocnienia swojej ingerencji wśród instytucji młodzieżowych i gospodarczych. ZMN korzystając z okresu świątecznego przeprowadził szereg pogawędek i zebrań, mających na celu wzmocnienie stanu wewnętrznego organizacji. Wydatnie ku temu przyczynili się przyjeżdżający na ferie świąteczne studenci, b[yli]. członkowie OWP. ChD szerszej działalności nie przejawiała, ograniczając się do zorganizowania Związku Lokatorów i podporządkowania go swoim wpływom politycznym. PPS CKW zorganizowała obchód 40-lecia swojego istnienia oraz w dalszym ciągu dążyła do rozbudowy i wzmocnienia wpływów na terenie ZZT i Związku [Zawodowego Robotników Budowlanych]. Wśród stowarzyszeń społecznych okres sprawozdawczy minął pod znakiem zmniejszenia działalności, co stało się w związku ze Świątami Bożego Narodzenia. Jedynie stowarzyszenia pro rządowe zorganizowały gwiazdkę i opłatek, np. Związek Strzelecki i Straż Pożarna.

[II.] PRASA.

Znaczną część artykułów prasa miejscowa poświęciła omawianiu kwestii kryzysu gospodarczego oraz aktualnych zagadnień gospodarczych. Przedmiotem zainteresowania były również sprawy związane z nadchodzącymi wyborami do Rady Miejskiej i ewentualny wynik. Były również nieznaczące próby krytyki miejscowych władz w sprawach zmian personalnych w Komisarzacie Rządu [w Gdyni] i polityki samorządowej.

[III.] POLSKI RUCH POLITYCZNY.

BBWR poza zorganizowaniem dość licznej delegacji na zjazd kół okręgowych BBWR w Toruniu żywszej działalności wewnętrznej nie przejawiał. Przystąpiono jednak do pracy przedwyborczej do Rady Miejskiej za pośrednictwem organizacji dwóch bloków i zgłoszenia list: 1) „Gospodarczej” i 2) „Pracy”. Odbito w dniu 7 grudnia [19]32 [r.] zebranie organizacyjne oraz dokonano wyboru Komitetu wyborczego, w skład którego weszli: [Bolesław] Kasprowicz, [Jerzy] Michalewski, [Stefan] Borkowski, [Józef] Kawczyński, [Włodzimierz] Prochaska, [Walenty] Bednarski, [Józef] Jęczkowiak, ks. [Wojciech] Surman, [Henryk] Chudziński, [Teodor] Miotk, [Franciszek] Jasiński, [Augustyn] Ponke, [Stanisław] Szponar, [Piotr] Szklarski i [Maksymilian] Berger. Lista „Pracy” kap[ita]na. [Aleksandra] Majewskiego również przejawia dość daleko posunięte przygotowania do wyborów. Należy podkreślić, iż lista gospodarczo-społeczna skupia w sobie najbardziej ruchliwe i znane osobistości wśród miejscowego społeczeństwa.

Stronnictwo Narodowe w okresie bieżącym starało się rozbudzić wśród swoich członków zainteresowanie do pracy, organizując pogawędki na temat rzekomego napływu Żydów na Pomorze i zmniejszenia w ten sposób stanu posiadania kupiectwa polskiego. Zebranie takie odbyło się w dniu 15 grudnia br., na którym adwokat [Marian]

Zięciak omówił kwestię napływu i osiedlenia się Żydów w Gdyni oraz proponował przeprowadzenie bojkotu. Postanowiono również zwrócić się do właścicieli nieruchomości z prośbą o niewynajmowanie lokali handlowych Żydom, gdyż to zagraża rozwojowi handlu i kupiectwa polskiego. Jednocześnie Zjednoczony Katolicki Blok Gospodarczy, mający na celu udział w wyborach do Rady Miejskiej (pozostający pod wpływami SN) zorganizował dwa zebrania. Tematem narad była kwestia przystąpienia do Bloku poszczególnych związków i stowarzyszeń oraz ułożenie listy kandydatów. Należy podkreślić, iż zaniepokojenie i dezorganizację wywołała wśród miejscowych działaczy SN akcja adwokata [Mariana] Zawodnego, który na czele Towarzystwa Gdyńskich Rybaków i innych zgłosił wystąpienie ze względów ideowych z Bloku Katolickiego i przystąpił do tworzenia odrębnego ugrupowania wyborczego.

ZMN w okresie sprawozdawczym przejawiał znaczną ruchliwość, co stało w bezpośrednim związku z okresem świątecznym. Zwołane trzy zebrania informacyjne, na których przybyły z Poznania student Grzybowski omawiał aktualne sprawy organizacyjne, wskazówki i zalecenia władz oraz plany działalności na przyszłość. Projektuje się przeprowadzenie kampanii antyżydowskiej łącznie z SN w postaci pogawędek i referatów.

Działalności politycznej ChD i NPR nie zaobserwowano. Istnieją jednak stałe dążności do opanowania Związku Lokatorów przez ChD. W dniu 4 grudnia [19]32 r. działacz tego ugrupowania M[ieczysław]. Mistat zwołał zebranie Związku Lokatorów, omawiając plan pracy na przyszłość i konieczność podjęcia walki o obniżkę komornego. Obecnych [było] 40 osób.

PPS CKW. Datuje się stały i systematyczny wzrost wpływów miejscowego Komitetu PPS. Praca PPS polega na opanowywaniu związków zawodowych i szerzeniu propagandy ochrony praw socjalnych robotnika. W dniu 18 grudnia br. urządzono uroczysty obchód czterdziestoletniej rocznicy istnienia PPS. W przemówieniach atakowano obecne czynniki rządowe, przypisując zjawisko kryzysu gospodarczego nieumiejętnym rządcom BBWR. Pod przewodnictwem sekretarza ZZT, [Teodora] Zielińskiego, odbyły się w okresie sprawozdawczym dwa zebrania Związku Zaw[odowego] Transportowców, Kranistów oraz Związku [Zawodowego] Robotników Budowlanych. Tematem obrad były stale: obrona spraw zawodowych, interwencja u pracodawców o lepsze warunki pracy, obrona robotników w sądach oraz powołanie związkowych obrońców oraz komentowanie skutków kryzysu. W najbliższej przyszłości postanowiono znacznie wzmocnić działalność na zewnątrz oraz uregulować przynależność członków do Związku, zaopatrując ich w legitymacje.

[IV.] POLSKIE ZWIĄZKI I ORGANIZACJE SPOŁECZNE.

Okres sprawozdawczy w życiu stowarzyszeń społecznych minął pod znakiem świątecznego zmniejszenia działalności. Jedynie Związek Rezerwistów [RP] utrzymał niesłabnące tętno pracy, organizując zebrania i odczyty. Związek Strzelecki i Straż Pożarna z powodu Świąt Bożego Narodzenia urządziły gwiazdkę i opłatek dla swoich członków. Szczególnie dobrze wspomniane imprezy zorganizował Związek Strzelecki, organizując je w [swoich] oddziałach w porcie, Chyloni, Grabówku i na Oksywiu.

[V.] SEKTY RELIGIJNE.

Badacze Pisma Świętego. [Sprawozdanie negatywne].